

UPA 2023/47: Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi inatsisip aamma Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnissaat pillugu inatsisissatut siunnersuummut (Tarnikkut nakuuserfigineqarneq pillugu aalajangersagaq immikkoortoq) aamma Pillaasarnermik inatsisip allanngortinneqarnerata ilaanik aamma inatsisip assigiinngitsut allat Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaat pillugu peqqussummut missingiut pillugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat akuersissuteqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneerpeqarneranut

ISUMALIUTISSIISUTAA

Inatsisinut Ataatsimiititaliap suliarinninnermini:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq. Paneeraq Olsen, Naleraq, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Mala Høy Kúko, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqtigiit

UPA2023-mi 3. maaji siullermeerinninnerup kingorna ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

1. Siunnersuut tunuliaqutaalu

1.1. Pinerluttulerinermi inatsisip allanngortinnera: Qanigisariinni tarnikkut nakuusernarnerup pinerluutinngortinnera

Istanbulimi isumaqtigiisummut (Arnanut nakuusertarneq angerlarsimaffinnilu nakuusertarneq pitsaaliorniarlugit akiorniarlugillu Europarádip isumaqtigiisutaa) Namminersorlutik Oqartussat ilanngunnissaat Inatsisartut upernaakkut 2022-mi aalajangiuppaat. Naalagaaffiit ilaasut nakuusernarnik suugaluartunilluunniit, tassungalu

ilanngullugu tarnikkut nakuusernernik pinerluutinngortitsinissaat isumaqatigiissutikkut peqqussutigineqarpoq.

Tarnikkut nakuusertarneq pillugu aalajangersagaq danskit pillaasarnermut inatsisaannut 2019-imi ilanngunneqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu aalajangersakkap taassumap assinga Kalaallit Nunaanni Pinerluttulerinermi inatsimmut ilanngunneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq:

§ 88 a. Inuk inoqutigiinni allap akuuffigisaani ilaasoq qanittumilluunniit attuumassuteqartoq imaluunniit siusinnerusukkut inoqutigiinnut taakkununga taamatut attuumassuteqarsimasoq, aamma piffissap ingerlanerani uteqqiattumik, allamut pineqartumut assuarnartumik aqutsissutitut naleqquttunik, ingasattumik nikasaanermik, ajortumik pinninnermik imaluunniit kannguttaatsuliornermik pissusilersortoq, matumani naqisimanninnikkut, pinngitsaaliinikkut imaluunniit nakuusernikkut nammineq inuuneqarnissamut siunissarlu pillugu nammineq aalajangiisinnaanissamut killilersuineq ilanngullugit, tarnikkut nakuusersimasutut eqqartuunneqassaaq.

1.2 Kalaallit Nunaanni Eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinnera: Pinerlineqartumut illersuisussamik ivertitsineq, pinerlineqartunik 15-it inorlugit ukiulinni video atorlugu killisiuisarneq, pinerluuteqarsimasunut inissiisarfimmuut inissitat pillugit pinerlineqartup nalunaarfigineqartussaataitanera.

Tarnikkut nakuusertarneq pillugu aalajangersakkamik pinerluttulerinermi inatsimmut ilanngussinermut atatillugu Kalaallit Nunaanni Eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq. Eqqartuussisarnermik inatsisip allannguutaasa kinguneraat:

- Tarnikkut nakuusertarneq pillugu pinerluttulerinermik inatsimmik aalajangersakkamik unioqqutitsineq pillugu suliiani eqqartuussivik qinnuteqartoqarneratigut pinerlineqartumut illersuisussamik ivertitsisinnaavoq, soorlu ilaatigut timikkut nakuusernernik suliassani taamaattoqartoq. Illersuisup suliassaraa pinerlineqartumik tapersersuineq ilitersuinerlu.

- Tarnikkut nakuuserarneq pillugu pinerluttulerinermik inatsimmik aalajangersakkamik unioqquitsineq pillugu suliani eqqartuussivik pinerlineqartoq 15-it ukioqarpat, pinerlineqartup eqqartuussivimmi ilisimannittutut nassuiaateqarnissaanut taarsiullugu, politiit pinerlineqartumik video atorlugu killisiuinerat takutissinnaavaat.

Toqutsinermik, timikkut nakuusernermik aammalu kinguaassiuutitigut pinerluuteqarnernik suliani taamaattoqareerpoq.

- Tarnikkut nakuuserarneq pillugu pinerluttulerinermik inatsimmik aalajangersakkamik sakkortunerusumik unioqquitsinerit pillugu suliani, pinerluuteqarsimasunut inissiisarfimmut inissinneqarnissamik eqqartuussuteqartoqarsimatillugu, eqqartuussap iperagaanissaata piffissaanik, ingiallorteqarani siullermeerluni anisinnaaneramik inissiisarfimmiillu qimaasimappat qimaasimaneramik kiisalu eqqartuunneqartup inissiisarfimmiitilluni nunatsinni TV-kkut radiokkulluunniit aallakaatitami peqataaneramik imaluunniit aviisini apersorneqarneramik pinerlineqartoq ilisimatinneqarnissamut periarfissaqarpoq.

Tamatuma assigaa timikkut nakuusernertalimmik, qunusaarineramik imaluunniit inummut allatut navianartorsiortitsilluni pinerluuteqarnertalimmik suliani kiisalu kinguaassiuutitigut pinerluuteqarnermik suliani pinerluttulerinermi inatsimmi unioqquitsinerit sakkortunerusut pillugit atuuttooreersut.

1.3 Aappariilertarneq aappariikkunnaartarnerlu pillugit inatsisip allangortinnera: Tarnikkut nakuuserfigitinnerup kinguneramik avinnissamut pisinnaatitaaneq

Tarnikkut nakuuserarneq pillugu aalajangersakkamik pinerluttulerinermi inatsimmut ilanngussinermit atatillugu aappariilertarneq aappariikkunnaartarnerlu pillugit inatsisip allangortinneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq. Inatsit kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarpoq. Allanguutip kinguneraa:

- Katissimallugu aapparisaq aappaminut meeqqanulluunniit piaraluni sakkortunerusumik tarnikkut nakuusersimappat aappaasoq avinnissamut pisinnaatitaavoq.

Tamanna piaraluni sakkortunerusumik tarnikkut nakuusernernerit atuuttooreersup assigaa.

1.4 Qanilleqqusinnginneq, najugaqataasinnaannginneq aamma anisitsisarneq pillugit inatsisip allanngortinnera

Tarnikkut nakuusertarneq pillugu aalajangersakkamik pinerluttulerinermi inatsimmut ilanngussinermet atatillugu qanilleqqusinnginneq, najugaqataasinnaannginneq aamma anisitsisarneq pillugit inatsisip allanngortinneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq. Inatsit kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaanut atuutilersinneqarpoq. Allannguutip kinguneraa:

- Inuk tarnikkut nakuusertarneq pillugu pinerluttulerinermi inatsimmik aalajangersakkamik unioqqutisisimasutut tungavissalimmik pasineqartoq pinerlineqartumut taassumaluunniit qaniginerpaasaanut qanillinissamut allatulluunniit attaveqarnissamut inerteqquteqarfigineqarsinnaavoq. Qanilleqqusinnginneq pinerlineqartup illersorneqarnissaanut naammangippat tassunga taarsiullugu najugaqataaannissamut inerteqquteqartoqarsinnaavoq, taamaaliornikkut pineqartoq pinerlineqartup inigisaata imaluunniit suliffiata il. il. eqqaaniinnissamut inerteqquteqarfigineqarsinnaalluni.

Tamanna ilaatigut timikkut nakuusernermet aamma kinguaassiuutitigut pinerluuteqarnermet atuuttooreersup assigaa.

2. Tarnikkut nakuusertarneq pillugu aalajangersakkamik assingusumik danskit pillaasarnermik inatsisaanni atuutsitsilernerme misilittakkat.

Qanigisariinni tarnikkut nakuusertarneq pillugu pinerluttulerinermi inatsimmi aalajangersagaq siunnersuutigineqartoq danskit pillaasarnermet inatsisaanni¹ aalajangersakkap, aprili 2019-mi ilanngunneqartup assigaa.

Danskit aalajangersagaat pillaasarnermik inatsisinik ilisimasalinnit² nuimasunit arlalinnit isornartorsiorneqarpoq.

Aalajangersagaq ilaatigut pisariaqanngitsumik pisariusutut, inatsisilerinikkut ersernerluttutut ulluinnarnilu atussallugu pisariusutut isornartorsiorneqarpoq.

---

¹ § 243

² Professor Emertus Gorm Toftegaard Nielsen, professor Jørn Vestergaard, professor Birgit Feldtmann, professor Lasse Lund Madsen

Taamatuttaaq uppersaasersuinissaq suliani amerlasuuni ajornakusuussasoq tikkuarneqarpoq, taamaattumillu suliat amerlasuut unnerluussinertaqanngitsumik imaluunniit pinngitsuutitsinermik inerneqartarnissaat naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Tamanna nikanarsaqinneqartutut pinerlineqartunit misigineqarsinnaavoq.

Kiisalu aalajangersakkap avinnissamut atatillugu aaqqiagiinngitsoqarnerani atornerlunneqaratarsinnaanera immikkut ilisimasallit arlallit mianersoqqussutigaat.

Immikkut ilisimasallit isornartorsiutaat manna tikillugu misilittakkanit taparserneqarpoq.

Ukiuni siullerni marlunni inuit 32-innaat unnerluutigineqarput, taakkunanga 22-t pinngitsuutinneqarlutik. Taamaalillunilu inuit quliinnaat eqqartuunneqarput. 631-t politiinut unnerluutiginnipput.

Danskit 100.000-it missaat ukiut tamaasa tarnikkut nakuuserfigineqartarput³. Kisitsisit 2020-mit 2021-mut malunnaatilimmik allangorsimangillat. Naallu pinerluutinngortitsineq sammineqarlualuartaq inuit tarnikkut nakuuserfigineqartartut ikileriarsimangillat.

Misilittakkat sukumiinerusumik sammineqarnerat isumaliutissiisummut matumunnga ILANNGUSSAQ 1-itut ilanngunneqarpoq.

Misilittakkat tunngavigineqarsinnaasut suli killeqarnerat eqqumaffigisariaqarpoq, aammalu ukiut marluk siulliit nalilersuinissamut tunngavigissallugit annikippallaarput.

3. Siunnersuutip Inatsisinut Ataatsimiititaliamit suliarineqarnera

3.1 Politiit pisortaannik ataatsimeeqateqarneq

Qanigisariinni tarnikkut nakuusernerup pinerluutinngortinneqalersaartup Kalaallit Nunaanni Politiinut qanoq sunniuteqarnissaata, tassungalu ilanngullugu sulisutigut aningaasatigullu pisariaqartitsinermut tunngasunut aammalu sulisunik piginnaasatigut qaffasaanissamik pisariaqartitsinermut, paasinarsinneqarnissaanut ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnermut atatillugu politiit pisortaata ataatsimeeqatigaa.

---

³ Inatsisinik Atuutsitsinermut Ministereqarfiup Ilisimatusarnermut allaffeqarfiata pinerlineqartunik misissuinaera

Ilaatigut ilitsersuut Kalaallit Nunaanni Politiit suleqatigalugit naalagaaffiup politiivinit suliarineqartoq aqutigalugu pinerluttulerinermi inatsimmi aalajangersakkat nutaat suliarinissaannut politiit taamatullu unnerluussisussat piareersarneqassasut politiit pisortaata paasissutissiissutigaa. Politiit pisortaata ilanngullugu paasissutissiissutigaa ullormi sammisaqarfiusumi, pinngitsaaliilluni atoqatiginninneq pillugu aalajangersagaq akuersissuteqaqqaarnissamik tunngavilik pinerluttulerinermi inatsimmi nutaartaasoq aammalu qanigisariinni tarnikkut nakuuserneq pillugu aalajangersagaliassaq pillugit Kalaallit Nunaanni eqqartuussivimmit najukkani eqqartuussisunut ingerlanneqartussami, unnerluussisut politiillu peqataassasut.

Sulisunik aningaasanillu amerlanerusunik politiit atugassinneqarnissaannik pisariaqartitsinermit tunngatillugu politiit pisortaata oqaatigaa, suliassaqarfinnik nutaanik pinerluutinngortitsineq sunaluunniit politiit suliassaasa amerleriarnerannik kinguneqartartoq, tamannali qanoq annertutigissanersoq siumut nalileruminaattartoq. Tamatumani apeqqutaassaaq suliassat qanoq amerlatigisut nalunaarutigineqartassanersut.

Ataatsimiititaliap politiit pisortaat ataatsimeeqatigiinnermut qujaffigaa.

3.2 Meeqqat Illersuisuat / Mio

Meeqqat Illersuisuat ataatsimiititaliamut saqqummiussivoq. Tassunga atatillugu tarnikkut nakuuserarneq pillugu inatsimmut atatillugu MIO-p politikerinut nassiussaa ataatsimiititaliamit tiguneqarpoq. (ILANNGUSSAQ 2)

Meeqqat illersuisuata MIO-llu siunnersuut nuannaarutigaat.

Naalagaaffiit Peqatigiit meeqqat pillugit isumaqatigiissutaanni artikel 19 naapertorlugu meeqqat naalliutsinneqarnissamut, tassungalu ilanngullugu angerlarsimaffimmi tarnikkut nakuuserfigineqarnissamut, illersorneqassapput. Kalaallilli Nunaat meeqqanut tarnikkut nakuuserfiginnittarneq pillugu manna tikillugu inatsiseqarsimannigilaq.

Tarnikkut nakuuserfigineqarnerminnik meeqqat oqaluttuartut MIO-mit nunatsinni tamarmi misigineqartarpoq.

Tarnikkut nakuusergup meeqqanit amerlasuutigit pinngitsoorneqarsinnaannginnera pissutigalugu meeqqat immikkut ulorianartorsiortarput. Meeqqamat misigissutsikkut

tarnikkullu kingunerluutaasut annertoorujussuusinnaapput aammalu tarnikkut ataavartumik ajoquserneqarnissaq aarlerinaateqarsinnaalluni.

Taamaattumillu tarnikkut nakuusertarneq pillugu inatsisip piviusunngortinneqarnissaa MIO-mit kaammattuutigineqarpoq.

Tamatuma kingunerisaanik tarnikkut nakuusertarneq pinngitsoorniarlugu akiorniarlugulu MIO iliuusissanik arlalinnik allanik kaammattuuteqarpoq, taakkunungalua ilaatigut ilaavoq tarnikkut nakuusertartunut katsorsaanissamik neqeroorutit atuuttut annertusinissaat.

Ataatsimiititaliap Meeqqat Illersuisuat saqqummiussineranut qujaffigaa.

4. Ataatsimiititaliap oqaaseqaatai inassuteqaataalu

Istanbulimi isumaqatigiissutip eqquutsinneqarnissaanut tarnikkut nakuusernerup pinerluutinngortinneqarnissaa piumasaqaataasooq aammalu Naalagaaffiit Peqatigiit meeqqat pillugit isumaqatigiissutaata angerlarsimaffimmi tarnikkut nakuusertarnermut meeqqanik illersuinissatsinnik pisussaaffilermatigut ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq.

Tamatuma peqatigisaanik pinerluutinngortitsineq inuiaqatigiit tarnikkut nakuusernermut akuersaannginnerannut ersersitsivoq aammalu qanigisariinni tarnikkut nakuusernerup timikkut nakuusernertulli pinerlineqartumut imaannaanngitsorujussuarnik kinguneqarsinnaaneramik naqissusiinerulluni.

Ataatsimiititaliap tamanna pitsaasumik oqariartornertut isigaa: inunnut tamanut – meeqqanut, arnanut angutinullu – tarnikkut nakuusertarnerup akuersarneqarsinnaannginneramik oqariartuut.

Qanigisariinni tarnikkut nakuusertarneq ajornartorsiutaavoq imaannaanngitsuullunilu ajoraluartumillu atugaasorujussuaq. Ajornartorsiut amerlasuutigut kinguaariit tullinut kingornunneqarlunilu ingerlaqqittartoq. Inuiaqatigiittut ajornartorsiutip tamatuma akiornissaanut anguniagaqarfiusumik suliniuteqartariaqarpugut.

Siunnersuut akueringeqassasooq ataatsimiititaliap isumaqatigiittup **inassutigaa.**

Tamatuma peqatigisaanik qanigisariinni tarnikkut nakuusertarneq pillugu aalajangersakkamik atuutsitsilernerumut atatillugu tamanna pillugu paasisitsiniaanermik ingerlatsisoqarnissaa ataatsimiititaliamit **kaammattuutigineqarpoq.**

Kiisalu pinerluttulerinermi inatsisini iliuitsit tarnikkut nakuusertarnerup pinaveersaartinneqarnissaa aammalu pinerlineqartunik ikiorsiinissaq siunertaralugit iliuitsinik allanik tapertaqartinneqarnissaat pisariaqartinneqarmat Naalakkersuisunut eqqumaffigeqqullugit ataatsimiititaliap kaammattuutigaa.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni Inatsisinut Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulittaasoq
Siumut

Paneeraq Olsen
Naleraq

Asii Chemnitz Narup
Inuit Ataqtigiit

Mala Høy Kúko,
Siumut

Harald Bianco
Inuit Ataqtigiit